

Flerreligiøs høytidskalender for 2013

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL) har utarbeidet en høytidskalender for det flerreligiøse Norge for 2013. Denne høytidskalenderen gir ingen komplett oversikt, men har med de kalenderoppføringene der det kan være naturlig at arbeidsgiver og andre viser oppmerksomhet eller tar spesielle hensyn.

Hvordan ta hensyn eller vise oppmerksomhet?

For de fleste vil oppmerksomhet knyttet til markering eller feiring av religiøs høytid være riktig og godt. Det gir uttrykk for anerkjennelse og respekt. Dette kan være så enkelt som å bli ønsket ”god jul” eller ”ramadan mubarek”. Markering av religiøse høytidsdager kan også innebære at personer følger bestemte religiøse praksiser som kan innebære at man må avstå fra noe (faste, arbeid), eller blir bundet til å utføre bestemte religiøse ritualer på helligstedet (tempel, synagoge). Dette kan gjøre at noen er mindre mobile eller fleksible på enkelte høytidsdager. Det vil derfor være lurt for en arbeidsgiver å unngå å legge en stor og viktig konferanse på samme tid som noen av de ansatte er bundet til å markere høytidsdagen i tempel eller moske.

Spør først

Det vil være store personlige variasjoner om dagen vil markeres eller feires, og på hvilken måte. Første bud hvis man ønsker å vise oppmerksomhet eller ta spesielle hensyn, er å spørre den det gjelder om dagen feires eller markeres på noen måte.

Rett til fri fra arbeid og skole

Den som ikke hører til Den norske kirke har rett til fri fra arbeid, skolegang og lignende to dager årlig i forbindelse med markering av religiøse høytider (jf. § 27a i lov om trdomssamfunn og ymist anna). Det er ikke noe i veien for at det legges til rette for fri på flere religiøse høytidsdager. Dette kan gjøres ved at den det gjelder melder inn tidlig hvilke dager som er aktuelle, og at det tas hensyn ved planlegging av turnus, vaktlister, eksamen, arrangementer, avspasering, ferier osv. Arbeidsgiver kan kreve at disse ekstra fridagene blir opparbeidet i forkant eller etterkant. (Se håndboka fra Likestillings- og diskrimineringsombudet, s. 10: trooglivssyn.no/arbeidsliv)

Kalenderdato/tidsregning

Ulike religiøse tradisjoner følger varierende tidsregninger for sine religiøse høytider. Noen høytider tar utgangspunkt i et solår, mens andre bruker månefasene som utgangspunkt. Derfor vil noen høytider komme på samme dato år etter år, mens andre vil variere. Dette gjør også at en høytidsdag for mange vil starte kvelden før datoen som er spesifisert i denne kalenderen.

Den eksakte starten eller slutten på noen av høytidsdagene som er ført opp i denne kalenderen (f.eks. ramadan) vil noen ganger bestemmes kort tid i forveien. For starten eller slutten på ramadan kan det være lurt å sjekke Islamsk Råd Norges nettside (www.irn.no)

Religiøs høytid i kalenderåret

En religiøs høytidsdag kan være en festdag, eller det kan være en dag for markering av en vanskelig dag i den religiøse tradisjonens historie. Innenfor ulike konfesjoner kjenner vi til festen knyttet til Jesu fødsel, eller den sorgtunge markeringen for shia-muslimer, Ashura, til minne om Imam Hussains martyrdød. Høytidsdager innenfor religiøse tradisjoner handler ikke bare om markeringer av de profetiske skikkelsenes fødsel eller død, men også trosfelleskapets ulike prøvelser og seirer gjennom historien, eller fester knyttet til begynnelsen og slutten av året. Mange trossamfunn i Norge vil også gjerne markere viktige sekulære begivenheter i sine trossamfunn (som 17. mai), viktige fruktbarhetsperioder i løpet av året og kanskje også ha spesielle rituelle markeringer knyttet til disse.

Religiøs høytid i uka

Foruten helligdagene knyttet til de store høytidene kan troende ha spesielle forpliktelser knyttet til bestemte dager i uka, slik mange kristne har til søndagen. På fredag ønsker for eksempel mange muslimer å samles til fredagsbønn i moskeen, mens jøder i Norge samles i synagogen eller i hjemmet for shabbatfeiring på fredag kveld og lørdag morgen. Andre religiøse tradisjoner kan ha andre dager i uka der de troende samles for bønn eller andre rituelle handlinger.

Hvem markerer/feirer en bestemt høytid?

Variasjoner knyttet til hvem som feirer høytidene innenfor samme religiøse tradisjon kan ofte handle om ulik kulturell tilhørighet eller

landbakgrunn. I denne kalenderen er det ført opp de høytidsdagene som er viktige for troende fra ulike trossamfunn i Norge. Hvis høytidsdagen innenfor en religiøs tradisjon (f.eks. buddhisme) kun feires/markeres av troende med en bestemt landbakgrunn (f. eks Thailand), er dette spesifisert i kalenderen.

Vanlige måter å markere/feire høytiden på

Å markere en religiøs høytidsdag kan gjøres alene eller i fellesskap med andre, i familien eller i trossamfunnets tempel, synagoge, kirke, moské osv. Ofte kan det være en kombinasjon av disse. (Den kristne påsken innebærer for mange innledende faste og bønn, høymesse i kirken samme med andre troende og avsluttende måltidsfellesskap med familien eller trosfeller.)

Matpraksiser knyttet til høytidsfeiring

I forbindelse med feiring eller markering av høytider er det aktuelt for mange troende å følge spesielle matregler. For mange troende kan disse matreglene gjelde hele året. Du finner en oversikt over viktige hensyn når det gjelder mat i det flerreligiøse Norge på nettsiden www.trooglivssyn.no/mat

Abonnere på høytidskalender?

STL vil oppdatere kalenderen hvert år, og publisere denne på nett. Ta kontakt med stl@trooglivssyn.no om du vil abonnere på denne eller besøk www.trooglivssyn.no/kalender.

Januar

5.1: Guru Gobind Singh Jis fødselsdag. Sikher. Mange besøker gurdwaraen (tempelet) for å ta del i bønn og sang, og minnes om å leve etter budskapet i skriften. Du kan ønske «Gurpurabh diya vadaiya» - gratulerer med den tiende gurus fødselsdag.

14.1: Thai Pongal, feirer solsnu og innhøsting. Hinduer

24.1: Milad un Nabi, profetens fødselsdag. Sunnimuslimere. Shia feirer 5 dager senere. Samlinger i moskeene, noen tilbringer natten i bønn. I Oslo er det en tradisjon med markeringstog og avholdes nærmeste helg.

26.1: Tu B'Shevat, treets nyttår – feiring av de nye frukter og Israel. Jøder

Februar

5.2/18.2: Start påskefaste. Ortodokse kristne.

10.2: Nyttår. Kinesiske og vietnamesiske buddhister. Bønn i templene, og mange har familiefester.

13.2: Askeonsdag. Ulike kristne konfesjoner. I katolsk tradisjon er det messefeiring hvor troende får påmalt askekors i pannen for å minnes døden, og mange katolikker innleder og avslutter fasten (langfredag) ved ikke å spise kjøtt.

21.2: Ta'anit Ester, fastedag. Jøder. Til minne om dronning Esters faste for å redde det jødiske folket fra utslettelse.

24.2: Purim, festdag etter fasten. Jøder. Dagen feires med maskeradefest, veldedighet, gaver, god mat og drikke og lesing av Esters bok i synagogen.

25.2: Magha Puja, fullmånefest. Buddhister

Mars

2-20.3: Alá («oppøyethet»), fastemåned. Baha'ier. Tid viet bønn, meditasjon og sosialt fellesskap.

9.3: Shivaritiri, fest for Shiva. Hinduer. Er natten over i tempelet, pojai (gudstjenester) og kulturelle innslag.

14.3: Nanakshahi, nyttår. Sikher

21.3: Naw-Ruz, nyttår. Baha'ier. Markerer slutten av den 19 dager lange fasten og nyttårsfeiring.

23.3-2.4: Pesach, feirer flukten fra Egypt. Jøder. Markerer i hjemmet med stort måltid med symbolsk betydning, forbudt å spise kornprodukter.

24.3-1.4: Påske. Ulike kristne konfesjoner. Jesu oppstandelse markeres ved midnatt Påskeaften (lørdag). Man kan hilse ved å si «Kristus er oppstanden».

April

6-7.4: Verdenskonferanse i Utah, satelittoverført til menigheter rundt om i verden. Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige – mormoner

13.4: Vaisakhi, opprettelsen av søster-/brorskapet Khalsa. Sikher. Besøk i gurdwaraen, i Oslo markeres dagen ved å gå i tog.

13.4: Songkran, nyttår. Thaibuddhister. Markerer ved en seremoni i tempelet.

14.4: Tamilsk nyttår. Hinduer

16.4: Yom Haatzamout. Jøder. Feiring av gjenopprettelsen av staten Israel 14. mai 1948. Dagen feires i synagogen.

21.4-2.5: Ridván («paradis», navnet på en hage i Bagdad), for grunnlegger Bahá'u'llá. Baha'ier. Markerer med bønn, skriftlesing og sosialt samvær med servering.

Mai

9.5: Kristi himmelfarts dag. Ulike kristne konfesjoner. Markerer ved gudstjeneste med liturgi. Offisiell høytidsdag i Norge, fri fra skole og arbeid.

15-16.5: Shavuot, til minne om da jødene mottok Toraen på Sinai-fjellet og førstefruktenes fest. Jøder. Du kan ønske «god Shavuot».

19-20.5: Pinsen, kirkens «fødselsdag» da disiplene mottok Den Hellige Ånd. Ulike kristne konfesjoner.

23.5: Bábs erklæring. Baha'ier. Feires fram til solnedgang med bønn, skriftlesning om hans liv og bortgang.

24.5: Vesak, Buddhas fødselsdag. Buddhister. Feires i regi av Buddhistforbundet i Norge.

29.5: Bahá'u'llás bortgang. Baha'ier. Markerer med en spesiell bønn kl 0300. Skriftlesing.

Juni

9.6: Bábs martyrdød. Baha'ier. Bønn og skriftlesning.

16.6: Guru Arjan Dev Jis martyrdag. Sikher. Man besøker gurdwaraen for å minnes, en søt melk serveres ofte. Sikher minnes guruen, men sørger ikke denne dagen.

24.6: St. Hans, til minne om døperen Johannes. Ulike kristne konfesjoner. Feires med festgudstjeneste, mange tenner St. Hansbål kvelden før.

25.6: Shiva-asar be Tamuz. Jøder. Faste- og sørgedag, minner om ødeleggelsene av murene rundt Jerusalem

29.6: Olsok, til minne om Olav den Hellige eller St. Olav, Norges nasjonalhelgen. Ulike kristne konfesjoner. Katolikker arrangerer messe og en prosesjon i St. Olavs kirke med hans relikvier.

Juli

29.6-12.7: Apostelfesten for Peter og Paulus. Ortodokse kristne. Feires i kirken med liturgi, man avstår fra kjøtt, fisk og melkeprodukter denne måneden.

10.7: Ramadan, start av fastemåned. Muslimer. Obligatorisk å avstå fra mat, drikke, røyking og seksuelt samvær fra daggry til solnedgang i 29-30 dager. Bønn, samvær og festmåltid på kvelden.

16.7: Tisha be Av, sørgedag over tempelets fall. Jøder. Faste fra solnedgang i ett døgn, mange går i synagogen. Kulminasjon av tre ukers sørgeperiode.

22.7: Asalha puja, Buddhas første preken. Buddhister. Prosesjon i tempelet.

August

4.8: Laylat-ul-Qadr, skjebnenatten. Muslimer. Kalles den viktigste natt, markeres ved ekstra nattbønn og samlinger i moskeene.

8.8: Eid-UI-Fitr, ramadan over. Muslimer. Storsamling til eid-bønn på formiddagen, besøk av slekt og venner, barn får ofte gaver. Ofte åpne moskeer med festsamling etter bønnen.

15.8: Jomfru Marias opptakelse i himmelen. Katolikker. Messefeiring fulgt av prosesjon gjennom Oslo sentrum.

21.8: Avalambana, minnedag for døde. Buddhister. Seremonier i templene.

September

1.9: Sri Guru Granth Sahib Jis (Den hellige skriftens) plassering i Det Gylne Tempel, og åpnet for publikum for første gang. Sikher. Besøk i gurdwaraen, bønn og sang.

5-6.9: Rosh Hashana, nyttår. Jøder. Festmåltid hjemme og bønn i synagogen. Du kan ønske «Shana tova» eller godt nyttår.

8.9: T'zom Gedalia, faste. Jøder. Faste- og sørgedag. Minne om den siste jødiske stattholder i Jerusalem som ble drept, før eksilet fra Israel begynte.

14.9: Yom Kippúr, forsoningsdagen. Jøder. Helligste dag, bønn i synagogen hele dagen. Streng faste.

Oktober

5-6.10: Verdenskonferanse i Utah, satelittoverført til menigheter over hele verden. Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige – mormoner

15.10: Eid-UI-Adha, avslutter pilegrimsritualet i Mekka og Abrahams offer. Muslimer. Storsamling til spesiell eid-bønn, ofring ved slakt av lam, okse e.l. for å gi kjøtt til fattige, eller gi tilsvarende til veldedighet.

19.10: Pavarana, regntiden over. Thaibuddhister. Det gis gaver til munkene.

20/10 Bábs fødselsdag. Baha'ier. Bønn, skriftlesning og sosialt samvær med servering.

November

2.11: Deepavali, lysfest for gudinnen Lakshmi. Hinduer. Hjemmet rengjøres og pyntes med lys, gudinnen velsigner hjemmet og skal bringe lykke i året som kommer.

3.11: Diwali, Guru Hargobind Ji (den sjettede guru) og 52 konger løslatt. Sikher. Bønn og sang i gurdwaraen med tenning av lys. Du kan ønske «bandi chor divas diya vadaiya».

4.11: Allehelgensdag. Ulike kristne konfesjoner. Gudstjenester hvor man minnes de døde, tenning av lys på kirkegårder. Vanlig å vise omsorg for de som har mistet noen siste år.

5.11: Muharram, nyttår og sørgemåned. Muslimer. Markerer martyrdød til en rekke viktige personer i slaget ved Karbela. Sørgemarkeringer hele måneden, mange faster første 10 dager.

13.11: Ashura, profeten Muhammads barnebarn led martyrdød. Muslimer. Spesielt sentral dag for shia-muslimer, markeres ved sørgeseremonier og et tog i Oslo sentrum.

17.11: Guru Nanak Dev Jis fødselsdag. Sikher

24.11: Guru Tegh Bahadur Jis drap, da han nektet å konvertere til islam. Sikher

28.11-5.12: Channuka, lysfest. Jøder. Lystenning og gaver, feiring av mirakelet i tempelet menorahen, det jødiske folkets overlevelse og lysets seier over mørket

28.11: 'Abdu'l-Bahás bortgang. Baha'ier. Markeret med spesiell bønn kl. 0100, skriftlesning og enkel servering

Desember

1.12 Første søndag i advent, starten på det nye kirkeåret. Ulike kristne konfesjoner. Gudstjeneste

13.12: Asara BeTevet, faste- og sørgedag. Jøder. Minner om okkupasjonen av Jerusalem og ødeleggelsen av tempelet

24-26.12: Jul. Ulike kristne konfesjoner. Mange kristen besøker kirken, noen konfesjoner har gudstjeneste med nattverd. 25. og 26.12 er offisielle høytidsdager i Norge.

25.12-7.1: Jul. Ortodokse kristne. Feires i kirken med liturgi, med totalfaste før hver nattverdsgudstjeneste før midnatt

 STL SAMARBEIDSRÅDET FOR
TROS- OG LIVSSYNSAMFUNN

Bilde: Tradisjonell hinduistisk offergave på Bali.

Samarbeidsrådet for tros- og livssynsamfunn (STL) er en paraplyorganisasjon for 14 tros- og livssynsamfunn i Norge. Vi arbeider for å sikre likebehandling av tros- og livssynsamfunn og deres medlemmer, og for å skape økt forståelse og gjensidig respekt.

STL har siden opprettelsen i 1996 spilt en viktig rolle som brobygger mellom tros- og livssynsamfunn, samt sørget for en bevisstgjøring omkring religions- og livssynspolitiske utfordringer og dilemmaer i Norge

Kalenderen ble første gang utgitt av STL for 2010-2011, på oppdrag fra Bydel Alna i Oslo kommune.

Opplysningene i kalenderen er fra STLs medlemmer og interfaithcalendar.org.